

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Izhaja vsak petek popoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo.
Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta šte. 2, pritličje.

Glasilo Socialistične Stranke Jugoslavije

Štev. 19.

V Ljubljani, dne 24. aprila 1925.

III. Leto.

Čulkovski:

Zaloška cesta.

(k petletnici krvavega 24. aprila l. 1920.)

Kakor makov cvet, se je zibal nad glavami
prapor rdeč —
Z neomajno vero je hitel za njim
ljudski val.
Zbudil se je človek v velikem telesu
s stotisoči rok
in je prižgal na svojem črnem obzorju
zvezdo Pravice.
Plamteč ogenj vseobjemajoče ljubezni
je zlil teh stotisoč rok in src
v eno samo nepremagljivo maso,
ki hoče kljubovati samemu peklu —
In premišljevale so peklenke sile
kako bi strle to nepremagljivo vero;
in izmislile so hinavstvo
in izmislile so izdajstvo —
Ko je prihajala otroška vera
k dobrikajočemu se despotu teme,
je on poslal svoje hlapce njej za hrbet.
In mali žareči demoni
so skočili iz malih črnih lukov
in se zarili v mehke vratove
tisočkratnega telesa —
Širili so v njem strah in smrt,
zadavljali ljubezen
in ruvali iz src veliko vero.
In temna masa človeških bitij,
z milijoni skritih misli,
se je preplašena umaknila
in svojo vero globoko v srca zaklenila.
Svojo ljubezen je v preliti krvi oprala vse laži,
posejane od krivih apostolov ljubezni.
In svoj izbit in okrvavljen obraz povzdiguje
k porajajoči se zarji Pravice:
O da bi skoraj vzšlo tudi naše Solnce,
da bi videli kako lepo rdeč je makov cvet
in kako temnordeča je naša kri —

Praznik Dela v Jugoslaviji — prepovedan!

Vlada razširja po svojem časopisu vest, da bo prepovedala praznovanje 1. maja. To namero utemeljuje z — bolgarskimi nemiri. V poročilu pravi, da bodo prepovedani vsi obhodi in zborovanja — milostno pa dovoljuje, da se lahko vzdrže delavci ta dan od dela. Poročilo pravi, da bo prebivalstvo posvarjeno naj ne hodi v bližino eventualnih takih zbirališč, ker bodo postopale oblasti z vso ostroostjo. To se pravi z drugimi besedami: »Purgarji ne hodite v bližino delavskih shodov — ker se bo streljalo in zapiralo!«

Socialna demokracija praznuje 1. maj že preko 35 let. Spočetka so bile te proslave zelo krvave, zadnja leta se je pa praznoval ta praznik nemoteno od državnih oblasti — v mnogih državah je pa ta praznik že priznan od države.

Tudi v Jugoslaviji smo praznovali 1. maj do sedaj precej nemoteno. Celo l. 1920 in 1921, ko je bil komunizem na vrhuncu svoje moči in ko državna autoriteta in vojaška organizacija armade in orožništva, še davno ni bila utrjena, smo smeli nemoteno praznovati praznik Dela.

Sedaj naenkrat po 6 letih obstoja te države, ko komunisti nimajo več 59 poslancev, temveč samo 14 tisoč glasov, v času, ko imamo pod orožjem kakih 140 tisoč oficirjev in vojakov in kakih 40 tisoč žandarjev — sedaj je pa »komunistična nevarnost« na takem višku,

da je vlada začutila potrebo — prepovedati praznovanje praznika Dela.

V duhu vidimo meščanskega žurnalista, intelektualca in nacionalista, kako se je trudil izvršiti naročilo, da z lepimi besedami prikrrije surovo namero; **postaviti cel delavski razred te države izven zakona!**

Katolik v tej državi ima pravico praznovati praznik svoje veroizpovedi. Pravoslavni, Turki, Židje smejo manifestirati za zmago svoje veroizpovedi — ti delavci pa ne smejo manifestirati na čast Delu — tistemu delu, ki gradi hiše in ceste, ki dela stroje in vzdržuje promet, ki ustvarja avtomobile in aeroplane, ki ustvarja skratka vse kulturne dobrine, katere povzdigujejo človeka nad žival.

Nismo v finacijskem položaju, da bi riskirali zaplenbo časopisa. Zato ne napišemo tega kar čutimo. Ugotavljamo le, da sede v vladi, ki namerava tako odredbo člani radikalne stranke, ki je desetletja agitirala za svobodo prepričanja in se s puško in bombo polastila državne oblasti. Poleg njih pa sede tisti samostojni demokrati, ki se bahajo, da hodijo po potih Lassalleja in Eberta! Ve uboge purgarske dušice hodite po potih velikih borcev Lassalleja Eberta itd.? Ali ne vidite, da ste kakor opica, ki posnema človeka s tem, da obuje njegove škornje. In vi okosteneli radikalni spomeniki, pravite, da ste nasledniki Svetozarja Markoviča?

Vi, ki hočete našemiti to državo s pruskim perjem! Ubogi plagiatorji, ki ste se naučili od Prusov povzdigovati v nebo ostrino meča, niste se pa naučili od njih niti spoznavati vrednosti moderne mašine. Vi oboji, ki znate učiti narod besede: daj! niste se pa dokopali do številke dve, ki pravi: vzemi!

Vi hočete prepovedati proslavo Dela, kakor »da ni bilo zanjo žrtvovanih gore mrličev.

Dobro, poskusite!

Mi se zavedamo težine položaja in ne sprejemamo te borbe lakomilsko. Ali računamo z zdravim instinktom tega naroda, ki je narodil že častno število svobodoljubov.

V zavesti, da bo na naši strani vse kar ljubi in zahteva svobodo v tej državi, bomo izvojevali pravico do proslave Dela. Krepčala nas bo zavest, da bodo simpatije vsega kulturnega sveta na naši strani.

Majski proglas socialistične delavske internacionale.

Delavci in delavke!

Zopet zove Prvi maj delavno ljudstvo od vsakodnevnih poslov in skrbi na plan za velike borbene cilje vašega razreda.

Preteklega leta smo se na deseti spominski dan odkar je izbruhnila vojna ponovno zaobljubili, da ne omahnemo v borbi proti vojnam. Ta borba tvori tudi sedaj težišče naših stremeljenj. Važna etapa za osiguranje trajnega miru bi pomenilo uveljavljenje ženevskega protokola. Delavski razred celega sveta, ki je edini pravi nosilec svetovnega miru, vidi svojo prvo nalogo v nadaljni borbi za principe, ki so izraženi v tem protokolu. Daleč smo še od trajnega miru. Še prete, zlasti na Vzhodu, izbruh novih vojn. Zato demonstrirajte Prvega maja

za zaščito miru pod kontrolo delavskega razreda!

Ali mi se zelo dobro zavedamo, da bo zmaga delavskega razreda v borbi proti vojnam ustvarila šele predpogoje za **borbo za boljši svet**. Najmanjša zahteva delavskega ljudstva v borbi za človeka dostojno življenje je prvo in osnovno jamstvo za dvig delavskega razreda, to je osemurni delavnik. Še ni povsod izvojevan. Še ni zaščiten z internacijskim zakonom pred

napadi kapitalističnih protivnikov. Zato demonstrirajte Prvega maja

za ratifikacijo vašingtonske konvencije v osemurnemu delavniku!

To sta pa le dve zahtevi od velikih neposrednih nalog, ki jih ima izvesti delavski razred. Ali velikanska brezposelnost, velike razlike med delavskimi plačami raznih dežel potrjujejo vsakega delavca v prepričanju o brezmiselnosti in nečlovečnosti kapitalističnega družabnega reda in mu spopolnjujejo voljo za **izgraditev nove uredbe sveta**.

Prešlo leto je pokazalo, da je delavski pokret v večini držav v napredovanju, a nekatere volitve so pokazale, da so delavske stranke na tem, **da postanejo vladajoča večina**. Povečanje moči pa prinaša povečanje dolžnosti in problemov. Da se o tem posvetujemo in razsvetlimo nove probleme, sklicujemo v avgustu **internacijski kongres**. Še niso delavske vrste po vseh deželah sklenjene, ali akcija zapovedujoče zahteva vedno večje edinstvo. Zato se pripravljajte v močnejših manifestacijah Prvega maja **za internacijski kongres socijalistične delavske internacionale!**

V Londonu, aprila 1925.

Upravni odbor SDI.

Potek delegatskega zbora Konz. društva za Slovenijo.

Redni občni zbor Konzumnega društva za Slovenijo, ki se je vršil preteklo nedeljo 19. t. m. je povsem izpolnil naša pričakovanja. Konsolidacijskemu delu na političnem in strokovnem polju, slede tudi gospodarske organizacije.

Smotreno delo za ozdravljenje delavskega pokreta je zlasti gospodarskim organizacijam nujno potrebno. Ze razkroj kake politične ali kulturne organizacije prinaša proletariatu veliko škodo. Ali ta škoda je vsaj popravljiva. Strokovnim in gospodarskim organizacijam pa prinese razkroj škodo, ki se je v desetletjih ne nadomesti.

Naša stranka se je tega dejstva zavedala tudi lansko leto ko so imeli naši sodrugi dovolj povoda, biti skrajno nezadovoljni s smerjo, ki je prevladovala vodilne kroge te zadrage. Ne da bi hoteli obupati neprijetne spomine, moramo vendarle povdariti, da je bila glavni vzrok opozicijskim nastopom težnja takratne večine, obdržati zadrugo kot nekak corpus separatum v delavskem pokretu.

Člani zadrage, ki se rekrutirajo iz idejnega vpliva naše stranke so bili ravno vsled takih stremeljenj primorani zavzeti opozicijski stav in to kljub temu, da se tudi z ostalo opozicijo — zlasti z ono iz »Naprejeve« skupine — niso mogli strinjati.

Ideja, katere nosilec je bila naša skupina je na lanskem zboru pro-

drila in vodstvo zadrage je bilo spopolnjeno z nekaterimi odličnimi zagovorniki naših smernic. Po tem dogodku so se pričele razmere v zadrugi stalno izboljševati. Sicer so se sem in tja ponavljali posamezni krči, katere so povzročali posamezniki iz prejšnjega vodstva, ki niso mogli doumeti plemenitih stremeljenj naših sodrugov, vendar pa niso preprečili blagodejnega vpliva moralnih vrednot novih (pravzaprav starih predvojnih) smernic.

Preokret zadrughih smernic je bil tako v naši stranki, kakor v strokovnih organizacijah živahno pozdravljen. Kljub težočam, ki jih je preživljala stranka, kakor tudi strokovne organizacije, se je združenim močem vendar posrečilo ustvariti med članstvom zadrage razpoloženje za konstruktivno delo.

Nedeljski občni zbor je v jasni luči pokazal sadove tega dela. Vršil se je v znamenju koncentracije vseh sil za povzdigo delavskega konzumnega združništva. Tudi novo vodstvo se je sestavilo iz vidika koncentracije.

Dosedanje načelstvo je dobilo soglasen absolutorij. Novo načelstvo, iz katerega sta bila izžrebana z. Ogris in s. Logar — na novo pa voljena z. Kovač in Udovč, je dobilo izmed 50 glasov 48. S. Logar je bil premeščen v nadzorstvo, kamor so bili na novo izvoljeni še z.

A. Kristan, Jakopič, Filip Mlinar in Plankar.

Poročilo o delu dosedanjega načelstva je podal zadržni ravnatelj s. Dražil. Referat o bodočih smernicah zadruga je pa podal s. France Svetek, h kateremu je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

Smernice za bodoče delo.

Delegatski zbor Konzumnega društva za Slovenijo, ki se je vršil 19. aprila 1925 v Ljubljani, je po zaslišanju referatov sprejel naslednje smernice:

I.

Težkoče, ki jih preživlja zadržni pokret, zlasti delavsko konzumno zadržništvo, imajo svoj izvor v splošnem obubožanju delavskega in kmetijskega ljudstva, ki je posledica vojnih in povojnih razmer.

Velikanska brezposelnost in strahotno nizke plače, ki dosegajo komaj polovico kvečjemu pa 2 tretine predvojnega normala, preprečujejo zopetno pridobitev kupne moči delavskih slojev. Ti sloji pa tvorijo glavni element zadržništva. Zmanjšanje njihove kupne moči tvori zato, glavno oviro proevitu zadržništva.

V tej zavesti nalaga zbor bodočemu vodstvu zadruga nalogo, da podpre z vsemi razpoložljivimi sredstvi one ustanove, ki delujejo za zboljšanje gmotnega položaja delavnega ljudstva.

II.

Zbor ugotavlja, da prezirajo merodajni faktorji v državi veliko kulturno in gospodarsko važnost delavskega, konzumnega in produktivnega zadržništva in ga izločujejo od zakonskih olajšav, ki jih uživa delavsko konzumno in produktivno zadržništvo v vseh kulturnih državah.

Zbor nalaga bodočemu vodstvu, naj v sporazumu z vsemi organizacijami in institucijami, ki se zaveda za velike važnosti delavskega zadržništva, uvede akcijo za pridobitev tozadevnih zakonskih pravic od strani države.

III.

Realizacija zadržne ideje je pogoj za osamosvojitve delavnega ljudstva na gospodarskem polju. Zbor nalaga bodočemu vodstvu nalogo, organizirati sistematično zadržno propagando med delavskimi sloji. Propagandno delo naj ima namen ozdraviti duševno razrovanost, ki je posledica vojnih grozot in uveljaviti razpoloženje za solidarnost in kolektivno gospodarstvo. Vodstvo naj smatra za prvo dolžnost upostavitve čim ožjih idejnih in poslovnih stikov s krajevnimi odbori in članstvom zadruga.

IV.

Velikemu razširjenju zadruga mora slediti sistematično zbiranje

lastnih financ, ki so predpogoj, konkurenčnosti in neodvisnosti zadruga. Zbor pozivlja vse članstvo, da poravnava napram zadrugi vse finančne obveznosti: to je, da doplača predpisani delež po 300 Din in rezervni sklad 150.— Din, ter vplaga vse svoje prihranke v zadržno hranilnico. Vodstvu pa nalaga dolžnost inicijativno vplivati, da si pridobi zadruga čim večjo množino obratnega kapitala. Preostanek obratnega kapitala naj se porabi za razširjenje zadržne trgovine in za pospeševanje zadržne produkcije.

V.

Uslužbenko vprašanje se uredi po pridobljenih izkušnjah. Preizkušeni in zvestim uslužbencem, ki so prežeti zadržne ideje, naj se zadržni stalnost njihove službe in plače, ki naj prednjači privatnim podjetjem. Sedanji službeni red naj bo podvržen stalni modernizaciji.

S požrtvovalnim delom in velikim samozatajevanjem so omogočili naši sodrugi, da se vrne zadruga na svoja prvotna pota. Huda gospodarska kriza in izredno slab položaj proletariata zahtevata, koncentracije vseh sil za obrambni boj proletariata. Naša stranka, naš tisk, in naši sodrugi, so to koncentracijo — kljub nekaterim neporavnanim računom — omogočili. Vstrajali bomo na tej poti in se udejstvovali po svojih najboljših močeh, v nadi, da bodo tudi vsi ostali faktorji vedeli ceniti potrebo koncentracije, za katero smo mi za našo stran doprinesli potrebne žrtve. Če bodo tudi drugi storili vse, kar omogočuje sanacijo, potem bo koncentracija dolgotrajna in bo prinesla odgovarjajoč blagoslov.

Kaj hočejo ruski socialisti?

Bratsko glasilo ameriških socialistov »Proletarec« poroča o tem vprašanju naslednji članek:

Kaj hočejo ruski socialisti? je vprašanje, na katerega odgovarjajo komunisti drugače kot ruski socialisti. Socialisti v Rusiji so kontrarevolucionarji, zagovorniki carizma in zavezniki kapitalizma, pravijo komunisti v svoji propagandi. A isto trdijo o socialistih v vseh drugih deželah. Morris Hillquit je pred nekaj tedni na newyorškem shodu za osvoboditev političnih jetnikov ne samo v Ameriki, ampak tudi v Rusiji dejal, da ruska revolucija ni zasluga sekte, ki se danes naziva z imenom komunistična stranka, ampak mednarodnega delavskega socialističnega gibanja.

V Ameriki se že nekaj tednov mudi Rafael Abramovič, predstavnik ruske socialistične stranke. Nastopil je na raznih shodih in slikal politične razmere v Rusiji, kjer se s socialisti postopa hujše kakor z agenti carizma. Abramovič je v odgovor na napade v komunističnih listih napisal več člankov, ki so bili priobčeni v socialističnih in mnogih drugih delavskih listih. V sledečem članku pojasnjuje stališče ruskih socialistov napram sedanjemu režimu v Rusiji:

Boljševiška diktatura je bila, zgrajena v dobi civilne vojne. Diktatura boljševikov je imela namen realizirati komunizem v Rusiji in socialno revolucijo po vsem svetu. Teror še vedno vlada v Rusiji. Odrkanje civilnih svobodščin in nemočnost svobodnega izražanja, leži na javnem življenju Rusije kakor težki teži.

Danes niti boljševiki več ne verujejo v možnost komuniziranja Rusije. Komunizem kot so si ga zarisali v svojih načrtih, je neizvedljiv in to miso spoznali šele sedaj. Tudi svetovna revolucija se ni dogodila, in ne civilna vojna. Ali mašine terorja, ki jih je vladajoča stranka ustvarila v času civilne vojne, eksistirajo naprej. Monarhistični in reakcionarni elementi so danes v Rusiji šibki in brezpomembni. Radi tega je vsa sila boljševiškega terorja obrnjena proti socialistom.

Ruski socialisti, posebno moja stranka, ne nasprotuje boljševizmu, ker je zanje preveč socialističen, ampak nasprotno, ker je kljub radikalni frazeologiji reakcionaren in škodljiv interesom delavskega razreda. Mi stojimo na stališču, da ruska revolucija ni bila in v obstoječih razmerah ni mogla biti socialistična revolucija. Njena fundamentalna naloga je bila, kakor velike francoske revolucije l. 1789, strmoglaviti fevdalno aristokracijo in izvesti agrarno revolucijo v interesu 100 milijonov

kmečkega prebivalstva. Ta naloga je izvršena. Civilna vojna je končana. Kar Rusija sedaj potrebuje, ni politika destrukcije, ampak konstruktivno demokracijo, katera kljub vsem svojim napakam predstavlja za Rusijo največji napredek in potrebno fazo v njenem razvoju. Politična svoboda je sedaj Rusiji in posebno ruskemu delavstvu ravno tako potrebna kakor zrak za dihanje.

Ruski socialisti ne stremimo nasilno vreči sovjetsko vlado. Nasprotno, mi smo proti nasilnim akcijam in ne povzamemo ničesar, kar bi vrglo deželo v nov kaos in v civilno borbo. Naš cilj je doseči potrebne reforme kolikor največ mogoče mirnim potom, največ s političnim pritiskom delavske mase. Radi te taktike so socialisti vseh struj v Rusiji, vključivši georgijske, pripravljani delovati kot legalna opozicija, kateri bo zajamčena v okvirju sovjetskega vladnega sistema svoboda tiska, govora in zborovanja.

S tega stališča naša stranka propagira priznanje sovjetske Rusije od strani tujih držav. Mi smo vedno nasprotovali intervenciji zunanjih vlad in njihovem umešavanju v naše notranje razmere.

Mi smo za priznanje sovjetske vlade od strani tujih držav, ker vemo, da s priznanjem preneha politika umešavanja in intervencije. Ali diplomatično priznanje ne pomeni moralno odobritev priznane vlade. Če bi jo, tedaj bi demokratične dežele ne mogle ostati v diplomatskih stikih z Mussolinijevno vlado v Italiji in s Hortijevim režimom na Ogrskem. Niti ni priznanje ruske sovjetske vlade od strani katerekoli države revolucionarno ali kontrarevolucionarno dejanje. Tako priznanje ni nič drugega kakor navadno trgovsko vprašanje. V interesu bodočnosti Rusije in v interesu blagostanja in svetovnega miru je potrebno, da se jo potegne v mednarodno trgovino, čim preje tim bolje.

Politične vesti.

Državljska vojna v Bolgariji.

Večkrat smo že pisali o razvojnih razmerah v katerih živi bolgarsko ljudstvo. Bolgarska je v vojni silno trpela, povrh je bila pa še premagana. Mirovna konferenca ji je naložila še plačevanje precej visoke vojne odškodnine, kar je tembolj udarilo od večnih vojn izmozgano ljudstvo. Sreča je bila za državo, da je imela na krmilu previdnega in energičnega Stambolijskega, ki je bil kakor znano velik protivnik

vojne in je bil vsled tega cel čas med vojno v zaporu. Pri volitvah po vojni je pa dobil ogromno večino glasov zlasti kmečkih in je na podlagi tega postal ministrski predsednik. Kljub težkim gospodarskim prilikam je Stambolijski znal voditi državno krmilo k vedno večji konsolidaciji države.

Njegova politika je imela tudi v zunanjih državah mnogo prijateljev, še celo v Jugoslaviji si je znal

Z rabo „Neosan“ kreme se trpežnost obutve zelo poveča.

Pripravite se na dostojno proslavo 1. maja!

LISTEK.

Eric Demeige:

Parižanka.

(Iz francosčine.)

Stala je bosa v ped globoki vodi, oblečena samo v kopalni triko, preko katerega je bil vržen belo in modro šaren volnen sweater. Njeni zlati lasje so vihrali v vetru, a ni se brigala za to, bila je vsa zaverovana v lov rakov, ki so se skrivali pod velikimi kamni in v razpokah skalovja.

— Jan, prav prijazno bi bilo od vas, če bi šli po mojo košaro, ki je gori na skali, je dejala mlademu bretonskemu ribiču, ki ji je pomagal pri lovu.

Ko je odšel, je nadaljevala proti mlademu gospodu, ki je tudi v kopalni obleki stal poleg nje in jo gledal in občudoval brez prenehanja:

— Malo bi mi pa res lahko pomagal Roger, mesto da prodajaš zivala.

— Saj veš, da tako redko uživam srečo biti sam s teboj... Raje porabim te trenutke, da se te ogledam, kot, da bi preganjal nedolžne živali.

— Pst... Jan... in ljubka roka

je zaprla usta Rogerju, ki jo je strastno ljubil.

Jan je ustregel prošnji mlade žene. Nenadoma pa se je obrnil in opazil kretnjo Parižanke... temen blisk se je zasvetil v njegovih očeh... počasi je nadaljeval svojo pot.

Jan je bil zaljubljen v mlado Parižanko, ki je letos že drugič prišla na počitnice v bretonsko primorje. Jan je bil star petindvajset let. Bil je mornar in potoval po daljnih morjih. Prošlo leto, ko se je vrnil za kratek čas domov, je prvič srečal velikomestno lepotic. Njena čudna milina ga je privlačevala s skrivnostno močjo, enako kot koketnost mlade žene. Jan je začutil, da prešinja divja strast njegovo srce in ko je spet jadral po tropskih oceanih, mu je nešteto krat stopila ljubka slika zlatolase Parižanke pred oči.

Ko se je letos avgusta vrnil domov, je našel zopet Parižanko na počitnicah. Bila je še bolj ljubka, še bolj nežna, in njene zelene oči so tako skrivnostno žarele, da je Jan začutil vstajati v sebi vihar blaznosti, ko je videl ljubkovanje gospe Vertajlove in Rogerja Debrieuja, njenega prijatelja.

Jan se je vrnil s košaro.

— Vrniti se moramo, gospa, kajti morje narašča.

— Roger, podajte mi roko... pa nikari ne spustite.

Opirala se je, bolj ko je bilo treba, na Rogerjevo roko in vračala sta se na suho. Jan jima je sledil in njegove oči niti za trenutek niso izpustile krasne postave in zlatih las, v katerih so se lovili zadnji žarki zahajajočega solca. V njegovi duši pa je mogočno vstajala strast in zasenčila vse druge občutke.

Ko so bili na vrhu obrežja, so se ustavili.

— Poglejte morje, danes ima barvo vaših oči, je dejal Roger.

— Moje oči so še bolj zelene, kajne Jan? je odvrnila Parižanka in njen koketni pogled se je potopil v ribičeve jeklene oči.

Jan ni našel odgovora, a mlada žena je nadaljevala:

— Ne pozabite, Jan, da odpotujem v osmih dneh, in pred odhodom hočem iti loviti na Beli otok.

— Jutri je dan velike oseke, je odgovoril z mirnim glasom Bretonec, gremo lahko peš na otok, če želite gospa.

— Torej dobro, pridite jutri v vilo po nas, Jan: računamo na vas.

Jan je ostal sam, med tem ko je gospa Vertajlova odšla z Rogerjem po skalni stezi proti domu.

— Res je, oči Parižanke so zelene kot morje, kadar gleda hudobno...

Njih plamen je še podžigal Janovo kri... Nič ga ne bo moglo udušiti... Nič? Da... morda...?

Jan je sanjal med skalovjem, med tem ko je izginjal v vijoličasti megli Beli otok, kamor naj bi naslednji dan vedel gospo Vertajlovo.

Morje je bilo nizko. Ribiči so prišli peš do otoka. Parižanka je hitela naprej in kmalu je bila daleč zunaj sama z Janom in veselo vzdikujajoč pobirala rujave školje v svojo košaro.

Hitela je vedno naprej in kmalu je stala na »Menihu«, mali skali, ki je oddaljena dobrih dvesto metrov od Belega otoka.

Jan ji je sledil kot senca.

Nenadoma je preplašeno kriknila:

— Glejte Jan, morje narašča, odrezani smo od suhe zemlje.

V resnici je »Meniha« ločil od Belega otoka morski pas, ki se je

Proslava praznika Dela v Jugoslaviji.

Ječar: »Zakaj ste ga prignali?«
 Policaj: »Zaprte ga v najtemnejšo ječo! Praznoval je praznik Dela.«

Stambolijski pridobiti vedno večje zaupanje. Že je izgledalo, da bo srečno prepeljal ladjo bolgarske države v miren pristan, ko se je nenadoma uprla njegovi politiki meščanska klika oprta na militaristične kroge. V eni sami noči se je vojaška klika z orožjem polastila državne moči, pomorila pri tem celo vrsto uglednih zemljoradnikov. Tudi Stambolijski je bil bestialno umorjen. Vlado je prevzel sedanji krvnik Bolgarije prof. Cankov.

Od takrat je ta nesrečna dežela v večnem kaosu in državljanski vojni.

Pred dnevi je bil izvršen tudi atentat na kralja, kateremu je pa srečno utekel. Nekaj dni za tem je bil ubit vladni poslanec Georgij. Pri pogrebu tega je bil pa izvršen atentat na vse zbrane dostojanstvenike v cerkvi sv. Nedelje, kjer je padlo okoli 300 žrtev iz najvišjih krogov.

Ta atentat je bil signal za splošen progon proti članom zemljoradniške in komunistične stranke. Vlada je proglasila vojno stanje in sodišča prekega soda delajo po moči in po dnevu. Venomer se sliši pokanje pušk — znamenje, da smrtne obsodbe sproti izvršujejo. Brez zasliševanja in zagovora je žrtev obsojena in še isto uro umorjena. Takih žrtev je že okoli 5 tisoč.

Ni težko razumeti silen odpor bolgarskega naroda proti vladi Can-

sinil od trenutka do trenutka.
 — Pridite, gospa!
 — Ne, voda je že pregloboka.
 — Pa bova plavala... hitro, pomagaj vam bom.

Parizanka je vsa zbegana, krila jo bodo ovirala... valovi pa ji že udarjajo ob noge... Na otoku opazi svojega soproga in Rogerja, ki ji mahata vsa prestrašena.

— Sledite mi gospa, v petih minutah sva tam.

Ribičeva hladnokrvnost jo pomiri, spusti se v vodo in odplava proti Belemu otoku. Jan, ki ji plava ob strani, občuduje krasne črte njene telesa skozi prosojno valovje. Tedaj se pa ona ozre in ga vpraša:

— Ali sva že blizu?

— Da... da... Toda usodni pogled je zadel ribičeve oči. Gnan od nepremagljive sile se je Jan približal mladi ženi: še enkrat je pogledal veseli obrazek in zlate lase, ki jih nihče več ne bo poljubljal, in blazen od ljubezni jo je stisnil prvokrat na srce in jo divje poljubil.

Potegnil jo je v smrt... Potopil se je z njo pred očmi soproga in prijatelja, ki sta kričala od groze...

Zeleni val je pogasil luč njene pogleda! (Prevel P. V. B.)

kovih samozvancev. Stambolijski je bil od večine naroda izvoljen in njegov umor se je moral globoko utisniti v duše vseh čutečih ljudi. Kri rodi kri in sedanjih 5 tisoč umorov bo istotako rodilo odpor. Kdor seje veter, žanje vihar!

Nova vlada v Franciji.

Novo vladó je sestavil dosedanji predsednik zbornice Painleve, ki pripada istotako Herriotovi stranki. Pri nastopu novega kabineta je razvijal Painleve naslednji program:

»Vsi važni problemi, ki zanimajo in deloma razburjajo danes francosko javno mnenje, stopijo v ozadje za dvema najvažnejšima, to je za problemom varnosti Francije in za problemom finančnega ravnotežja. Vlada bo uravnavala svojo politiko po načelih miru in v cilju čim večje varnosti za Francijo, spoštovala bo in vztrajala na sklenjenih pogodbah, v notranji politiki pa stremela za gospodarsko stabilnostjo in za režimom davčne pravičnosti. Vlada apelira na vse državljane brez razlike, da stavijo splošne narodne interese vedno pred strankarske in stanovske. Delala bo na tem, da se čimprej izvede Dawesov načrt in se uredijo medzavezniški dolgovi. Vse svoje moči bo posvetila velikemu cilju, da končno zavlada na svetu trajen mir, in ostala bo zvesta trem glavnim točkam ženevskega protokola: varnosti, razsodišču in razorožitvi.

Da doseže finančno ravnovesje, bo vlada do skrajnih možnosti omejila državne izdatke in skušala najti na čim pravičnejši način nove vire dohodkov. V posebnem apelu bo pozvala narod, naj se zave dolžnosti do svoje države in se odloči k potrebnim žrtvam.

Vlada hoče spoštovati vse konfesije. Vztrajala pa bo seveda na laiški zakonodaji, obenem pa zdržala tudi svojega zastopnika pri Vatikanu, ki bo imel dalekosežne kompetence. Kar se tiče Alzacije Lorene, hoče vlada stremeti za tem, da se njuna zakonodaja polagoma smotreno prilagodi francoski. Vlada hoče dalje izvesti socialno reformo, v kolikor ji bodo to dopuščale finančne razmere.

Zbornica je spremljala izvajanja ministrskega predsednika s ponovnim odobravanjem. Ko je Painleve zaključil svoj govor, so mu stranke vladnega bloka priredile dolgo trajne ovacije. Takoj nato je bila otvorjena debata o vladni izjavi. Prvi je govoril poslanec Cachin, ki je kritiziral vladni program, čes da se v ničemer ne loči od programa padle Herriotove vlade. Ostro je napadal tudi zunanje-politične smernice, ki jih navaja vlada in poudarjal, da je

mednarodna situacija danes, ko se pripravlja Nemčija, da postavi na čelo svoje države Hindenburga, preveč nevarna, da bi se mogla Francija udajati utopijam o večnem miru.

Vladna izjava je bila sprejeta s 304 proti 218 glasovi opozicije. Za predsednika zbornice je bil izvoljen dosedanji mim, predsednik Herriot.

Internacionalni kongres.

Otvoritev 22. avgusta.

(I. I.) Eksekutiva Socialistične delavske internacionale se je bavila na zadnji seji s tem, kdaj naj se vrši kongres, da bi se ne preprečila udeležba delegatom na proslavi 40-letnega obstoja belgijske delavske stranke, ki se bo vršila 15. in 16. avgusta v Bruslju.

Da se omogoči večini delegatov socialističnih strank raznih dežel, ki se udeležijo kongresa, da prisostvujejo tudi tej proslavi belgijske bratske stranke, je določila eksekutiva kot datum otvoritve kongresa 22. avgusta 1925. Kraj se bo določil na prvi seji eksekutive.

Štrajk v Grčiji.

(I. I.) Teden dni trajajoči štrajk železničarjev in delavcev v električnih podjetjih je zaključen. Pri štrajku je sodelovalo nad 15.000 delavcev, kar je za to državo, ki je revna na industriji zelo veliko. Ti dve panogi delavstva sta najmočnejši. Vzrok, da so pričeli štrajkati je bil ta, da je hotela država odpustiti 1500 železničarjev, da zmanjša stroške.

Štrajk se je končal brez vsakega uspeha. Eden izmed glavnih vzrokov

tega neuspeha je pripisovati dejstvu, da se nahaja momentano preko 1 milijon beguncev iz Male Azije v Grčiji. Kar se je bilo bati, da se bodo dali begunci, ki se nahajajo v največji bedi in pomanjkanju izrabití kot »štrajkbreherji« se je pri tem štrajku uresničilo.

Internacionala pri odkritju spomenika Jules Guesde.

(I. I.) Pri odkritju spomenika Jules Gesde, v Roubaix, ki se je vršilo za Veliko noč je bila navzoča po svojem odposlancu s. Tom Schawu — tudi Socialistična delavska internacionala.

S tem je počastila internacionala spomin moža, ki ni bil samo socialistični prvoboritelj in prvi socialistični glasnik po strašnem krvoprolitju v pariški komuni, ampak je igral važno vlogo v I. internacionali. Po razbitju I. internacionala je dosledno deloval na ustvaritvi in vpostavitvi internacionalne organizacije.

Internacionala k volivni zmagi v Belgiji.

(I. I.) Tajništvo Socialistične delavske internacionale je poslalo tajništvo Delavske stranke v Belgiji naslednji brzojav:

»Celokupna internacionala je z vso živahnostjo in bratsko simpatijo sledila velikemu in mogočnemu boju delavske stranke. Veseli se skupno z Vami nad krasno uspelo zmago. Delavci vseh dežel vzklikajo belgijskim sodrugom: Živela belgijska Delavska stranka!«

Tajništvo SDI: Schaw, Adler.

Tedenske vesti.

Meščanski časopis o prepovedi proslave 1. maja.

V Ljubljani izhajajoči »Narodni dnevnik« je priobčil v tej zadevi notico, ki kaže, da bo naletela prepoved tudi pri poštetnejših meščanih na odpor. »N. d.« piše: Časopisi poročajo, da bo naša vlada vsled krvavih dogodkov v Bolgariji, ki so jih povzročili komunisti (in ne nasilja krvavega režima, op. ur.) s posebno strogostjo nastopila proti komunistom v Jugoslaviji. Toda ne samo to! Vlada bo tudi prepovedala vsako proslavo prvega majnika in zlasti bodo prepovedani vsi shodi in obhodi po mestu, pa naj bi jih priredila katerakoli stranka. — Ne čudimo se in razumemo, če nastopi vlada proti komunistom, vsaj je obznana še vedno v veljavi, pa čeprav je že zgubila svojo obstojno pravico. — Čisto druga pa je stvar z majniško proslavo. Delavski praznik nima s komunizmom prav nobene zveze, in prav nič ni treba, da bi se iz proslave 1. majnika razvili kakšni neljubi dogodki. V Jugoslaviji so delavci sla-

vili prvi majnik že opetovano in vendar je potekel prvi majnik vedno brez incidentov. Pa ne samo to! Prvi majnik praznujejo tudi odločno narodni delavci, ki so že več ko dokazali svojo ljubezen do Jugoslavije. Ali bo tudi tem delavcem prepovedana proslava prvega majnika? — Če se to zgodi, potem mora delavstvo priti do prepričanja, da se ne prepoveduje komunistične proslave, temveč delavski praznik. To pa je voda na mlin komunistične propagande, ki pravi, da je Jugoslavija buržujska država, da se v njej vlada proti delavcem! Ali je naša vlada res tako slepa, da bo z nepremišljeno prepovedjo vsake majske proslave agitirala za komuniste? — Z načelnega stališča pa je vladna namera še zlasti obsodbe vredna. Naša država je po ustavi in po volji junakov, ki so dali zanjo življenje, svobodna država. In v svobodni državi ima vsak državlján pravico, da za svoje ideje na zakonito dopusten način manifestira. Prepoved majske proslave je zato nesvobodnomiselna in reakcionarna in dvakrat sramotna za vlado, ki pravi o sebi, da je nacionalna! — Je pa tudi brez-miselna, ker s to prepovedjo ne bo pridobila vlada niti enega pristaša

Naročajte majski spis!

Izvod 3 Din.

za sebe, pač pa celo vrsto novih nasprotnikov. Zgoditi pa se more tudi to, da bodo ljudje, ki jim bo onemogočeno, da na legalen način povedo svoje mnenje, storiti to na illegalen. Kar je v ljudskih dušah, tega se ne da zadržati in slej ali prej plane vendarle na dan. Ravno bolgarski dogodki to jasno dokazujejo in žalostno je, da se voditelji »nacionalnega« bloka iz njih ničesar ne nauče. Pa reaktorci so bili od nekdanj nepopoljšljivi!

»Slovenec« poroča o prepovedi Prvega maja in pripominja, da bomo v »Socialistu« gotovo zopet opsovali radi te prepovedi klerikalce. — Pred vsem naj si zapomni »Slovenec«, da mi nikdar ne psujemo, ker se nismo učili politične polemike v lemenatu. Kar se pa tiče krivde klerikalcev na prepovedi 1. maja se pa »Slovenec« ne moti. Res so klerikalci glavni krivci takih šikan, ker so s skrajno demagoškim pisanjem »Večernega lista« poveljevali razbijaško delo komunizma in s tem bistveno pripomogli, da se je razbila celina naše stranke. Če bi se to ne zgodilo, bi bila naša stranka dovolj močna, da prepreči taka vladna nasilja. Torej vi krivci — molčite.

Ljudska higijenska šola. Prvi tečaj ljudske higijenske šole v Ljubljani je bil odprt v sredo, dne 22. t. m. ob 6. uri zvečer v risalnici drž. višje realke v Ljubljani, I. nadstropje. Predavanja se bodo vršila vsak ponedeljek od 7.—9. ure vsako sredo in petek od 6.—8. ure do 25. maja t. l. Oni, ki hočejo obiskovati ta tečaj kot redni slušatelji ali hospitanti, naj se pravočasno javijo v higienskem zavodu v Ljubljani, splošna bolnica. V kolikor bo pripuščen prostor, lahko pridejo na posamezna predavanja tudi gostje. Redni udeleženci in hospitanti je dobe urnik pri otvoritvi.

DOPISI.

Mežica. G. Möderndorfer me pozivlja v zadnji št. »Napreje« naj odložim svoje župansko mesto. Najbrže zato, ker mu ne pustim brez kontrole pisariti v uradnih urah na stroj v občinski pisarni. Izjavljam, da sem bil izvoljen na programu celotne socialistične stranke, zato nimam nobenega povoda zapuščati to mesto prej, preden nisem, bodisi kršil programa, ali pa dokler se volivci pri volitvah ne izjavijo morda za

kak drug program. Mene to ne more motiti, saj ste se Vi g. Möderndorfer celotnemu programu stranke izneverili in ste ministrirali na kongresu »Napreje« meseca decembra, ko ste se definitivno ločili od celotne stranke, ter se konstituirali kot posebna separatistična stranka. Zato bi bilo treba pred vsem, da demisionirate Vi, ki ste bili izvoljeni na programu celotne mednarodne stranke in ste med tem časom ta program spremenili. Glede drugih očitkov ne bom odgovarjal, ker so preveč pobalinski, pač bom pa pri priliki pojasnil Vašo afero s tistimi 10 tisoč in s biciklom, pri katerem niste znali ločiti med mojim in tvojim. Pojasnil bom tudi, kdo je bil strahopetec, ki je pisaril po »Napreju« razne napade na oblasti, ko je bilo pa treba moško dokazati svoje obdolžitve se je pa skrtil — za moj hrbet. Očitajte mi, da sem pil; da pil sem ali za svoj denar, Vi pa pijančujete za tujega, za delavskega, katerega se drže krvavi žulji. Vi hočete naščuvati s. Novaka napram meni, ali pozabljate, da ste Vi tisti, ki ga je vedno napadal in jaz tisti, ki ga je branil. Za danes imate dosti, ali pri priliki bom pa do dobra osvetlil Vaše »moralno« obnašanje.

Peter Logar.

Ježica pri Ljubljani. Krajevna politična organizacija soc. stranke Jugoslavije je sklicala shod v soboto, dne 18. aprila v gostilni pri Ruskem Carju z dnevnim redom: 1. Novi davki delavcem in malim kmetom. 2. Slučajnosti. — Na shodu je poročal sodr. dr. Jelene. On je temeljito razložil in raztolmačil, kako ta davek obstoji in da najhuje zadene gospodarsko najšibkejšo sloje. Potem je bila tudi sprejeta sledeča resolucija: 1. Najostreje protestiramo zoper uvedbo 2% davka na delavske plače, ki krivično obremenjuje ravno gospodarsko najšibkejšo sloje in po svoji reakcionarnosti nima primere v finančni zakonodaji evropskih držav. 2. Odločno zahtevamo, da se ta davek brez odloga razveljavi. 3. Izjavljamo svojo trdno voljo, da hočemo z vsemi zokonitimi sredstvi delati na to, da se uveljavi v državi socialno pravična finančna zakonodaja.

Zabukovec. Rudarji iz Zabukovec praznujejo letošnji Prvi maj po sledečem sporedu: Zjutraj na dan Prvega maja se zbero ob 1/2 9 uri v gost. Malus in ob 9. uri odkorakajo skupno v Megojnice k gostilni Co-

cej Iv., kjer se vrši shod ob 1/2 10 uri, po shodu prosta zabava; sodruzi iz St. Lovrenca in Siše se zberejo v gost. Naprudnik in naredijo isto kakor rudarji iz Zabukovec. Rudarji trpinji, pokažite z obilno udeležbo, da niste zadovoljni z vašo usodo, kakor se sedaj z vami postopa in pokažite, da zahtevate človeku podobno življenje. Zatorej vsi na shod na dan Prvega maja.

Odbor.

SPORED MAJSKE PROSLAVE V LJUBLJANI.

1. Na predvečer Prvega maja t. j. v četrtek dne 30. aprila zvečer priredi kulturna organizacija »Svoboda« skupno s pevskim društvom »Cankar« zabavni večer v Mestnem domu ob 7. uri zvečer.

2. Na dan Prvega majnika je budnica. Zbirališče godbenikov in delavcev je v gostilni Kline v Vodmatu ob 5. uri zjutraj. Povorka se bo vršila skozi Zaloško cesto, trg Tabor, Slomškova ulica, Pražakova ulica, Cesta na Gorenjski kolodvor, Kolodvorska cesta, Sv. Jerneja cesta, Celovška cesta, Gosposvetska, Dunajska, Selenburgova, Kongresni trg, Gosposka ulica na Marksovem trgu je razhod.

3. Zbirališče pred shodom za okraje: Za okraj Udmat in Moste pri »Remizi«; za okraj Vič-Glince in Rožna dolina pred gostilno Amerika (Novi dom); za okraj Spodnja in Zgornja Šiška pred cerkvijo; Tovarniški delavci pred pivovarno »Union«; Sv. Jakoba okraj, Trnovski, Dolenjski okraj pri Sv. Jakoba mostu; za Ljubljano samo pa v Selenburgovi ulici in na Marksovem trgu pred Delavskim domom. Iz vseh teh imenovanih zbirališč je treba, da delavci odkorakajo tako, da pride vsaka skupina pred Mestni dom t. j. na kraj shoda vsaj do tričetrt na devet zjutraj.

4. Ob 9. uri zjutraj se vrši javni manifestacijski shod. V slučaju lepega vremena na prostem pred Mestnim domom. V nasprotnem slučaju v Mestnem domu.

5. Po shodu se vrši manifestacija po sledečih ulicah: Iz pred Mestnega doma po Resljevi cesti mimo glavnega kolodvora, Dunajski cesti, Aleksandrova, Bleiweisova, Rimska cesta, Valvazorjev trg, Gosposka ulica, pred Delavskim domom na Marksovem trgu je razhod.

6. Reditelje preskrbi vsaka skupina zase. Javiti pa se jih mora majskemu odboru.

7. Majska veselica se vrši ob 2. uri na Gradu.

Majski odbor.

IZJAVA.

Podpisani Ivan Dolanc rač. čin. v Zabukovec, obžalujem razzaljivo besedo »šuft«, katero sem rabil v trgovini Kuhar zoper inž. Sinkovca. Zabukovec, 14. aprila 1925.

Ivan Dolanc.

ZA TISKOVNI SKLAD.

Do sedaj nabranih	Din 13.934.65
Na blok št. 156	Din 12.—
Na blok št. 109	Din 14.—

Skupaj Din 13.960.65

Priporočamo vrlo dobro Kolinsko cikorijo.

Hrastniški pralni prašek se peni, čisti in razkužuje.

Izdajatelj: Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik: France Svetek.

Tisk J. Blasnika nasled. v Ljubljani.

Kdor hoče štediti, ali komur je iz zdravstvenih ozirov potrebno, da uživa kavni nadomestek, temu se najtopleje priporoča, da poskusi FRANCKOV

ENRILO

s katerim se da prirediti ravno tako ceneno, kakor okusno kavo.

Proizvajajo:

Henrik Francka Sinovi
Zagreb.

Originalne (prave) potrebščine za Opalograph (Preservat), Fixat dobite samo pri

LUD. BARAGA, LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA ULICA 6/1.

Mehanična popravilnica pisalnih, računskih in razmnoževalnih strojev, ter tehničnih aparatov. — Barvne trakove, karbon-indigo ter povoščen papir vedno v zalogi.

Pij in kupuj samo
Buddha-čaj
v srebrnih zavitkih.

Imajo ga vsi konzumi.

Dospel je zopet pravi Holandski kakao!
V Vašem interesu je, da uživate le prvorsten kakao; tedaj zahtevajte povsod pravi holandski kakao znamke

GROOTES

Letna trikotaža, nogavice, galanterija in drobnina

Gaspari & Fanningner
Maribor, Aleksandrova cesta šte. 48

SIEGEL & DRUG

d. z o. z.

tkalnica platnenega in bombažnega blaga

Ljubljana, Dunajska cest. 31

Svitavy
(Č. S. R.)

Wien
(Nem. Avstr.)